MINISTERUL DE INTERNE
DEPARTAMENTUL SECURITĂȚII STATULUI

Strict secret

FORME, METODE, MIJLOACE DE ACȚIUNE FOLOSITE ȘI CATEGORII DE INFORMAȚII CĂUTATE DE SERVICIILE DE SPIONAJ ȘI CERCURILE REACȚIONARE DIN STRĂINĂTATE ÎN ACTIVITATEA OSTILĂ DESFĂȘURATĂ ÎMPOTRIVA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Nr. 439

SERVICIUL EDITORIAL ȘI CINEMATOGRAFIC
— 1980 —

M I N I S T E R U L   D E   I N T E R N E
DEPARTAMENTUL SECURITĂȚII STATULUI

Strict secret

FORME, METODE, MIJLOACE DE ACȚIUNE FOLOSITE ȘI CATEGORII DE INFORMAȚII CĂUTATE DE SERVICIILE DE SPIONAJ ȘI CERCURILE REACȚIONARE DIN STRĂINĂTATE ÎN ACTIVITATEA OSTILĂ DESFĂȘURATĂ ÎMPOTRIVA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

Autori :

— colonel VERGILIU IONESCU
— colonel ION DINU
— lt. colonel ION TAMEȘ
— maior NICOLAE CĂLUGĂRIȚA

Nr. 439

SERVICIUL EDITORIAL ȘI CINEMATOGRAFIC
— 1980 —

Coordonator :
general-maior ARISTOTEL STAMATOIU

I. ELEMENTE ALE SITUAȚIEI INTERNAȚIONALE ACTUALE ȘI ROLUL SERVICIILOR SECRETE IN ARSENALUL POLITICII IMPERIALISTE

Efectuînd o strălucită analiză a problemelor majore și a mutațiilor ce au avut loc pe arena internațională în perioada dintre ultimele două congrese ale Partidului Comunist Român, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, arăta de la înalta tribună a Congresului al XII-lea al partidului că în ultimii ani „s-a manifestat tendința spre menținerea sferelor de influență și dominație, spre o nouă reîmpărțire a acestora..." [1].

Evident, este vorba de o reafirmare a poziției partidului nostru pe care o găsim exprimată și în documente anterioare ca, de exemplu, în magistrala expunere a secretarului general al P.C.R. la Ședința activului central de partid și de stat din 3 august 1978.

Atît în Raportul la Congresul al XII-lea al partidului cît și în expunerea sus-menționată, președintele R. S. România evidenția că în politica lor de întărire a dominației și reîmpărțire a zonelor de influență, puterile imperialiste recurg atît la forța militară, cît și la folosirea mijloacelor economice [2].

---

[1] Nicolae Ceaușescu, Raport la cel de-al XII-lea Congres al P.C.R., Editura politică, București, 1979, pag. 90.

[2] Nicolae Ceaușescu, Expunere la Ședința activului central de partid și de stat, 3 august 1978, Editura politică, București, 1978, pag. 5—6.

Desigur, principalul obiect al acțiunii forțelor imperialiste îl constituie statele socialiste. La ședința menționată secretarul general al partidului sublinia că „împotriva țărilor socialiste se desfășoară o intensă activitate de spionaj și diversiune, sub diferite forme“ și atrăgea atenția asupra faptului că „și în țările socialiste se mai găsesc și renegați, elemente declasate care, pentru un pumn de arginți, își trădează patria, se pun în slujba cercurilor reacționare, a dușmanilor propriului popor“ [1].

Remarcînd diversitatea de forme în care se acționează împotriva statelor socialiste, cu aceeași ocazie s-a relevat că „o serie de cercuri reacționare, imperialiste încearcă să folosească mijloacele propagandistice de care dispun pentru a defăima țările socialiste, pentru a contracara influența ideilor socialismului în lume“ [2].

Paralel cu acțiunile serviciilor de spionaj, pe plan internațional, au apărut sau își intensifică activitatea „o serie de organizații de extremă dreaptă, deschis anticomuniste“ [3].

Tabloul situației mondiale este completat cu precizarea secretarului general al partidului referitoare la „apariția și amplificarea terorismului“ ca fenomene ce sînt „un rezultat și o expresie a crizei și decadenței societății capitaliste, a incapacității statului burghez de a soluționa problemele complexe sociale și naționale care confruntă această orînduire“ [4].

Avînd în vedere că R. S. România este un stat european, asemenea fenomene complexe și contradictorii ale lumii contemporane trebuie privite prin prisma particularităților și modului cum se reflectă ele în situația acestui continent; or, așa cum sublinia secretarul general al partidului la Sesiunea solemnă comună a Comitetului Central al P.C.R., Consiliului Național al F.U.S. și Marii Adunări Naționale, din 1 decembrie 1978, dedicată sărbătoririi împlinirii a 60 de ani de la formarea statului național unitar român, Europa este „continentul pe care s-au acumulat *cele mai adînci contradicții*, unde există cea mai mare densitate de arme și de trupe și unde se află față în față cele două blocuri militare opuse... Trebuie să arătăm că în Europa persistă o serie de factori negativi care impietează asupra climatului politic general. Se manifestă forțe ce se opun în mod deschis cursului spre destindere, s-au activizat cercuri reacționare, fasciste, revanșarde, naționalist-șovine și iredentiste, care încearcă să învenineze raporturile politice din Europa... Toate acestea ne îndreptățesc să afirmăm că în Europa continuă să existe *cea mai complicată situație a vieții internaționale*“ [1] (sublinierile noastre).

Desigur, așa cum rezultă din aceeași cuvîntare a secretarului general al partidului, „în ciuda accentuării tendinței imperialiste de dominație, dictat și reîmpărțire a zonelor de influență nu se poate spune că situația mondială evoluează în direcția unei confruntări militare inevitabile, a unui război mondial“ [2]; cu toate acestea, pe plan mondial s-au acumulat o serie de probleme grave nerezolvate, care cer o acțiune energică din partea forțelor progresiste, pentru a găsi soluții ce corespund intereselor popoarelor.

Pe fundalul acestor situații complicate, R. S. România — ca țară socialistă europeană, membră a Tratatului de la Varșovia și a C.A.E.R., promotoare a unei politici de destindere și respectare a principiilor de suveranitate și egalitate în drepturi între state — este, drept urmare, unul din principalele obiective ale acțiunilor ostile ale forțelor imperialiste și altor forțe reacționare. Printre instrumentele de care se folosesc în activitatea împotriva R. S. România se află, în mod firesc, serviciile de informații.

Dealtfel, încă din perioada imediat postbelică, unele state imperialiste — în primul rînd S.U.A. — au făcut din spionaj o politică oficială de stat (serviciile de informații constituind „linia înaintată“ pentru organizarea acțiunilor de subminare, răsturnarea de guverne, crearea de situații favorabile aplicării planurilor unor mari puteri în diverse zone ale lumii) și unul din principalele instrumente de politică externă în perioada războiului rece.

Deși au urmat perioade de destindere politică și intensificare a relațiilor Est-Vest, totuși rolul serviciilor de informații nu a scăzut; din contră, pe terenul destinderii, ele au găsit noi posibilități de acțiune, metodele lor s-au diversificat și adaptat noilor condiții, iar fondurile alocate acestora au crescut. De exemplu, într-o perioadă de mai puțin de 5 ani,

---

[1] Ibidem, pag. 42.
[2] Ibidem.
[3] Ibidem, pag. 52.
[4] Ibidem, pag. 47.

[1] Nicolae Ceaușescu, Expunere la Sesiunea solemnă comună a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, Consiliului Național al Frontului Unității Socialiste și Marii Adunări Naționale consacrată sărbătoririi a șase decenii de la făurirea statului național unitar român, 1 decembrie 1978, Editura politică, București, 1978, pag. 49—50.
[2] Ibidem, pag. 36.

bugetul C.I.A. a crescut cu circa 50 milioane dolari, iar personalul cu 5000 de cadre ; în prezent cheltuielile anuale ale acestui organism de spionaj se cifrează la peste 1 miliard dolari, la care se adaugă alte sume imense — și necontrolabile — provenite din participările indirecte ale C.I.A. la afacerile unor societăți comerciale, aeriene sau maritime ; întrucît însă, în afară de C.I.A., Statele Unite ale Americii au și alte organisme de informații, totalul cheltuielilor de spionaj ale acestei puteri depășește 7 miliarde dolari anual.

Studierea activității serviciilor de informații din ultima perioadă duce la unele constatări și concluzii, după cum urmează :

1. Conturarea unei tendințe de proliferare și generalizare a activității de informații pe mai multe planuri.

În primul rînd, trebuie semnalat aspectul că majoritatea statelor dispun de organisme de informații bine puse la punct, cu efective și fonduri alocate în creștere. Unele state occidentale — în special cele mai puternice — conferă un rol atît de mare serviciilor de spionaj, încît deciziile politice ce se iau sînt vital dependente de informațiile pe care acestea le obțin. De exemplu, un fost cadru de conducere al C.I.A. afirma recent : „Avem nevoie de o capacitate de alarmă preventivă foarte, foarte promptă, nu numai în ceea ce privește armele, ci și pentru momentele în care liderii sovietici au luat o decizie sau înclină spre o decizie". În concepția americană spionajul ar avea chiar și funcții „pașnice" ; într-un document apărut în 1978 se afirmă că „numai informațiile bune de spionaj au făcut posibilă cooperarea cu Rusia în limitarea cursei înarmărilor. Spionajul reciproc a facilitat Statelor Unite și Uniunii Sovietice supravegherea armatelor în fiecare țară și le-a oferit o oarecare speranță că cealaltă parte nu trișează". În același sens, un înalt funcționar al Departamentului de Stat susținea că „inițiativele S.A.L.T. nu ar fi fost posibile fără informații de spionaj".

De asemenea, tehnicile specifice muncii de informații au pătruns și în viața parlamentară a unor state (S.U.A., R.F.G. etc.) și sînt pe larg folosite de unele companii, firme sau agenții particulare. Anumite trusturi sau companii mai mari (I.T.T., Hoechst etc.) au adevărate servicii de informații, cu un personal numeros, format din foste cadre ale organelor de spionaj sau contraspionaj ; acestea duc o activitate de culegere a informațiilor necesare promovării propriilor interese,

dar s-au înregistrat destule cazuri cînd trusturi cu putere financiară mare s-au amestecat în politica unor țări străine (inclusiv în răsturnări de guverne) sau cînd servicii de spionaj guvernamentale au apelat la sprijinul acestora pentru a obține anumite informații sau a pătrunde în locuri în care fără ajutorul firmelor respective nu ar fi avut acces.

Se constată că și unele organizații teroriste au servicii de informații proprii ; în aceste cazuri, de regulă, același organism are atît sarcini de informații, cît și contrainformative.

2. Extinderea activității unor servicii de informații aparținînd țărilor în curs de dezvoltare.

În ultima perioadă, se constată că unele țări din această categorie și-au extins foarte mult activitatea de informații, depășind chiar limitele continentului în care se află. De exemplu, încă în urmă cu 3 ani serviciul de spionaj chilian și-a organizat un cartier general pentru Europa (la Bruxelles) avînd ca șef un vechi cadru al serviciului de informații al armatei ; principalele sarcini ale acestuia sînt supravegherea, intimidarea și, în cazuri extreme, asasinarea unor refugiați politici chilieni stabiliți în Europa.

O dezvoltare cu totul aparte cunoscuse serviciul de informații al Iranului (S.A.V.A.K.), considerat pînă nu de mult unul dintre cele mai mari și mai agresive organisme de spionaj din lume ; acest organism a fost orientat de fostul șahinșah al Iranului să desfășoare acțiuni la scară mondială, centrul său pentru Europa aflîndu-se la Geneva. Pregătirea cadrelor acestui organism se efectua fie în S.U.A. sau R.F.G., fie în țară, sub îndrumarea mai multor consilieri americani, coordonați de ambasadorul Richard Helms, fost șef al C.I.A.

Servicii de informații puternice mai au și alte țări ale lumii a treia ca : Egipt, Libia, Coreea de Sud etc.

3. Manifestarea unei tendințe de cooperare organizată și chiar de integrare a unor activități de culegere a informațiilor și de contraspionaj.

Dat fiind, prin natura lucrurilor, caracterul secret al acestor activități, serviciile de spionaj manifestă reticențe în a-și etala obiectivele, mijloacele și metodele sau în a transmite unor organisme străine informațiile obținute ; ca urmare, în cazul conlucrării — cînd aceasta există — dintre unele

servicii secrete aparținînd unor state diferite, regula rămîne cooperarea pe cazuri concrete.

Cu toate acestea, unele servicii de informații și contraspionaj din Occident au pus sau sînt în curs de a pune bazele unei cooperări organizate cu organisme similare străine. De exemplu, serviciile secrete vest-germane au elaborat un sistem de conlucrare cu alte organisme străine avînd la bază următoarele reguli :

— contact *strîns* cu „serviciile aliate", respectiv C.I.A. (american), S.D.E.C.E. (francez) și M.I.-5 (englez) ;

— contact *moderat* cu „serviciile prietene", noțiune care desemnează organismele de informații ale celorlalți parteneri din N.A.T.O. ;

— contact *prudent* cu „celelalte servicii" de informații din Europa și lumea a treia, în special din America de Sud.

Principalele obiective ale acestei conlucrări sînt : acțiuni de spionaj împotriva „țărilor răsăritene", controlarea maselor de imigranți, combaterea terorismului.

Un model tipic de conlucrare între serviciile secrete îl constituie cel dintre organismele de informații și contraspionaj ale țărilor N.A.T.O. Pe lîngă acțiunile de cooperare bilaterală, la nivelul organismelor integrate nord-atlantice funcționează tot felul de servicii de spionaj și contrainformații. Coordonarea acestor activități este asigurată de Centrul operativ de investigații aflat la sediul N.A.T.O. din Bruxelles. În afară de acesta, în Europa mai există un Comitet european de legătură în probleme de informații, precum și organisme de spionaj care funcționează pe lîngă comandamentele regionale corespunzătoare unor teatre de operații ale N.A.T.O. (pentru Europa de Nord — în Norvegia, pentru Europa Centrală — în Olanda, pentru Europa de Sud — în Italia).

În cadrul alianței nord-atlantice mai funcționează așa-numitul Comitet pentru probleme de securitate ale N.A.T.O., organism cu sarcini preponderent contrainformative ; de asemenea, pe teritoriul statelor europene din sistemul N.A.T.O. funcționează și alte servicii de informații, aparținînd organelor integrate sau unor parteneri nord-atlantici (în special S.U.A.) ; de exemplu, numai în Grecia — țară care în ultima perioadă a manifestat unele reacții de independență față de N.A.T.O. — funcționează peste 20 de organe de spionaj americane sau filiale ale acestora, unele din ele oficial „desființate" ; recent în Grecia de Nord a început construcția unei noi stații de radar americane (a zecea în această țară), destinată scopurilor de spionaj, care va deveni cea mai puternică instalație de acest gen din zona mediteraneană. Această intensificare a activității spionajului american în Grecia nu este întîmplătoare ; ea corespunde concepției S.U.A. de a spori prezența serviciilor secrete în zonele „amenințate de comunism".

Este evident că, deși tendința spre cooperare sau coordonare a unor activități de informații se concretizează în diferite forme, totuși majoritatea problemelor de acest gen, în special cele „sensibile" (reprezentînd interesele fiecărui stat) nu fac obiectul acțiunilor comune. Acest lucru este cu atît mai valabil cu cît — cel puțin în concepția spionajului american — noțiunile de aliat sau inamic evoluează sub influența conjuncturilor politice, a modificărilor produse în raporturile de forțe și a apariției ori deplasărilor unor „centre de putere" de importanță mondială sau regională. Ca atare, este „recomandabil" ca acțiunile de spionaj să aibă în vedere practic orice stat străin, indiferent de poziția sa actuală în sistemul de alianțe sau de politica curentă ; consecința logică este deci stricta apărare a metodelor și informațiilor proprii și, doar prin excepție, conlucrarea.

Mai mult chiar, și pe plan național se remarcă în unele state tendințe și măsuri de compartimentare și separare a unor activități de informații. De exemplu, în ultimii ani serviciile secrete franceze au fost „dispersate" sub autoritatea diferitelor ministere (de interne, de externe, al armatei) ; activitatea lor se concentrează la nivelul unui comitet interministerial, prezidat de primul ministru. Aceste măsuri de „descentralizare" au fost motivate printr-o „grijă politică" : dacă monopolul informațiilor confidențiale ar fi deținut de un singur șef al unui serviciu secret, acesta s-ar bucura de o influență considerabilă și ar putea impune opiniile sale puterii politice.

Motive oarecum similare au fost invocate mai recent și în timpul reorganizării unor servicii secrete americane, cînd actualului șef al C.I.A., Stansfield Turner, i s-a refuzat coordonarea tuturor serviciilor de informații în condițiile în care continuă să mențină și funcția de director al C.I.A. ; conducerea administrației americane și-a însușit formula potrivit căreia interesele S.U.A. sînt „mai bine servite de organisme informative separate, specializate", aflate sub conducerea Departamentului de Stat, Departamentului Apărării etc.

Evident, o asemenea soluţie are şi dezavantaje: cheltuieli suplimentare, paralelisme, dificultăţi de coordonare; ea a fost aleasă însă pentru avantajele certe pe care le oferă: controlul reciproc între serviciile de informaţii, reducerea unor riscuri în cazul penetrării reuşite din partea unor servicii de informaţii adverse.

4. Sporirea rolului metodelor şi mijloacelor ştiinţifice şi tehnice în culegerea şi prelucrarea informaţiilor.

Cu toate că atît în prezent, cît şi în viitorul previzibil, omul — în calitate de ofiţer de informaţii care lucrează cu reţea sau ca analist — va continua să ocupe principalul loc în această activitate, există totuşi elemente care indică o sporire a rolului metodelor şi mijloacelor ştiinţifice şi tehnice.

Se înregistrează o creştere relativă a rolului mijloacelor tehnice în toate sectoarele principale ale activităţii de spionaj, respectiv: culegerea, transmiterea, analiza, prelucrarea, evaluarea informaţiilor şi chiar în elaborarea unor prognoze[1].

În ceea ce priveşte metodele de abordare ştiinţifică a unor fenomene din domeniul spionajului, menţionăm doar cunoscutele „studii de dinamică politică" elaborate de C.I.A. şi puse la dispoziţia conducerii americane; acestea nu sînt altceva decît adevărate lucrări de cercetare ştiinţifică, amplu documentate prin mijloace ale muncii secrete, care concentrează informaţii obţinute în cîţiva ani asupra unei ţări sau zone geografice şi fac prognoze asupra evoluţiei viitoare posibile, asupra factorilor încă latenţi, dar care în viitor ar putea avea un rol esenţial.

5. Creşterea rolului serviciilor de informaţii în realizarea acţiunilor de politică externă ale statelor.

În concepţia „clasică", rolul multor servicii de spionaj se reducea la strîngerea, analizarea şi punerea la dispoziţia factorilor politici a informaţiilor necesare luării unor decizii. Analiza activităţii actuale a principalelor servicii de informaţii duce la constatarea că ele au depăşit de mult acest stadiu. Prin studiile şi concluziile pe care le prezintă, ele influenţează decisiv hotărîrile politice. De asemenea, odată adoptate, o mare parte a acestor decizii se pun în aplicare prin intermediul organelor de informaţii, fie cu ajutorul cadrelor care au diverse acoperiri oficiale, fie prin acţiuni secrete de mare amploare, care ajung pînă la intervenţii brutale în afacerile interne ale unor state şi răsturnări de guverne. Uneori, sub pretextul secretului, aceste acţiuni scapă de sub controlul parlamentelor, desfăşurîndu-se doar cu girul puterii executive.

[1] Revenim asupra acestei probleme mai pe larg în capitolul III — pct. 2 — din prezenta lucrare. (N.A.)

★

Desigur, aceste concluzii şi tendinţe nu trebuie analizate simplist; ele nu se regăsesc în cazul tuturor serviciilor de informaţii şi în aceleaşi perioade; mai mult chiar, în situaţii concrete, se pot înregistra elemente cu tendinţe contrare.

De aceea, ele trebuie privite în toată complexitatea şi specificitatea lor, în continuă evoluţie şi în strînsă legătură cu factorii politici care, în ultimă instanţă, decid direcţiile esenţiale ale activităţii serviciilor de informaţii sau modificarea obiectivelor urmărite.

II. PRINCIPALELE CATEGORII DE INFORMAȚII CĂUTATE DE SERVICIILE DE SPIONAJ STRĂINE

Fără a intra în detalii, se impune a fi precizat că principalele categorii de informații pe care serviciile de spionaj le caută în legătură cu țara noastră sînt următoarele :

1. **Informații politico-sociale :**

— orientările și obiectivele de politică externă cu diverse state, grupări de state sau în anumite zone geografice (evident, se au în vedere, în principal, relațiile cu statul căruia îi aparține serviciul de spionaj respectiv) ;

— poziția țării noastre față de diverse evenimente, situații internaționale și în cadrul relațiilor cu diverse state, în special în contextul alianțelor din care face parte împreună cu alte state socialiste ;

— politica internă a statului român (în special privind direcțiile de dezvoltare economică, naționalitățile conlocuitoare, politica culturală etc.) și atitudinea anumitor categorii sociale — mai ales intelectuali și tineret — față de diverse evenimente ;

— date privind activitatea internă, schimbările de orientare și de persoane în cadrul diferitelor organisme politice și influența acestor modificări.

De exemplu, planurile de căutare a informațiilor aparținînd unor servicii de spionaj N.A.T.O. au capitole separate privind problema națională și eventualele nemulțumiri, în

special ale minorității maghiare. De asemenea, unele servicii de spionaj caută informații privind starea de spirit a tineretului și a intelectualilor.

2. **Informații economice și tehnico-științifice :**

— programe naționale pe termen lung (silvic, energetic, zootehnic etc.), obiective concrete și implicații asupra relațiilor externe ;

— teme de cercetare, specialiștii angrenați și rezultatele cercetărilor, în special în domeniile de vîrf — fizica nucleară, tehnică de calcul etc. ;

— planul de import și export, relațiile economice cu diverse state (mai ales în cadrul C.A.E.R.), orientări spre diverse piețe și zone geografice, contracte mai importante, situația balanței de plăți, rezervele valutare ;

— date privind diverse ramuri ale economiei naționale, în primul rînd cele mai dinamice și în care partenerul român poate deveni un concurent al firmelor occidentale (spre exemplu, industria chimică, cea constructoare de mașini etc.), potențialul economic al diferitelor obiective.

Astfel de informații sînt căutate de mai multe servicii de spionaj, în special de cele aparținînd țărilor avansate din punct de vedere tehnologic care pot exploata mai eficient astfel de date în favoarea lor.

3. **Informații militar-strategice :**

— elemente concrete privind aplicarea în practică a conceptului de război al întregului popor în cazul unui eventual conflict în care ar fi implicată țara noastră ;

— amplasarea obiectivelor militare, în special a celor mari și a celor care ar avea o importanță deosebită într-un război modern (unități de rachete, aviație, trupe speciale) ;

— dotarea și organizarea forțelor armate, a gărzilor patriotice și a celorlalte elemente ale sistemului național de apărare, starea de spirit și moralul militarilor ;

— posibilitățile economiei naționale de adaptare la necesitățile de război ;

— evoluția lucrărilor de importanță strategică ;

— relațiile cu țările Organizației Tratatului de la Varșovia și cu alte state pe linie militară.

Astfel, serviciul de spionaj al unei țări capitaliste balcanice se interesează de : categoriile de armament produs în țara noastră fără colaborare cu alte state, cel produs în cooperare cu alte țări socialiste, precum și diverse mecanisme și motoare cu adaptabilitate militară, importate din Occident ; de asemenea, caută informații privind exportul de armament al R. S. România în țările lumii a treia, precum și despre situația rezervelor strategice.

4. **Informații biografice și date de studiu :**

— date privind personalități din conducerea de partid și de stat, la nivel central și teritorial (evoluția în funcții de partid și de stat, vîrsta, specializarea, opinii privind dezvoltarea relațiilor cu diverse state sau rezolvarea unor probleme interne ori internaționale, situația familială, trăsături de caracter, perspective) ;

— informații privind persoane de nivel mediu, dar care au acces la date secrete, o anumită influență și putere de decizie (date amănunțite privind situația personală și familială, cu accent pe slăbiciuni și puncte vulnerabile, eventuale sentimente naționaliste, opinii diferite față de linia politică oficială, posibilități de a se acționa asupra acestora).

Astfel de informații sînt căutate de majoritatea serviciilor de informații care acționează împotriva țării noastre ; unele servicii de spionaj se interesează în mod special de personalități pe care le apreciază că au „mari perspective de promovare în munci superioare".

5. **Date despre Ministerul de Interne :**

— sedii și cadre ale miliției ori ale aparatului de securitate (inclusiv cele conspirate) și familiile acestora ;

— rețeaua informativă a organelor Ministerului de Interne (în primul rînd cea folosită în rîndul străinilor) ;

— forme, mijloace și metode folosite de organele de informații și contrainformații românești.

Cadrele de spionaj dintr-o ambasadă imperialistă, după ce au reușit să identifice pe unul din ofițerii care lucra pe spațiul respectiv, au angrenat pe unii cetățeni români — legături suspecte ale diplomaților — în obținerea de noi date despre acesta prin filarea ofițerului, stabilirea domiciliului, discuții cu membrii de familie etc.

Desigur, acestea sînt doar cîteva mari categorii de informații căutate de spionajul străin, prezentate general, orientativ. În acțiunile puse la cale de serviciile de spionaj, ele îmbracă o formă extrem de variată, detaliată și precisă (de exemplu, planul de căutare a informațiilor aparținînd unei atașaturi militare occidentale are cîteva sute de pagini, în care sînt enumerate, diferențiat, toate datele care trebuie stabilite — sau numai verificate ori actualizate — despre diverse obiective militare, poduri și căi de comunicație de importanță strategică, tipuri de arme, cadre ale armatei române).

De subliniat că datele menționate constituie cadrul general în care se circumscrie activitatea serviciilor de spionaj. Dar, cum dealtfel este și normal, asemenea date nu interesează în aceeași măsură toate serviciile de informații care acționează împotriva țării noastre, preocupările lor reflectînd politica și interesele diferitelor state în raporturile cu țara noastră în diverse perioade ; în plus, planurile de căutare a informațiilor ale unor servicii de spionaj oglindesc unele situații strict specifice (de pildă, serviciile de informații ale R.F.G., Turciei și Israelului culeg date despre situația cetățenilor români aparținînd naționalităților respective, iar ultimul desfășoară o intensă activitate în rîndul studenților arabi din R. S. România ; pe de altă parte, unele servicii de informații arabe sînt foarte preocupate să stabilească persoanele cu funcții de conducere din țara noastră care sînt de naționalitate evreiască).

În această activitate vastă de culegere de informații despre țara noastră, acțiunile serviciilor de spionaj se împletesc cu cele ale organizațiilor reacționare de tip mai vechi sau mai nou, ostile țării noastre, astfel :

— activitatea organizațiilor reacționare este, în majoritatea cazurilor, dirijată de serviciile de spionaj, iar uneori cadre și agenți ai acestora acționează în conducerea organizațiilor menționate ;

— unele acțiuni ale serviciilor de spionaj (în special cele de diversiune ideologică) se realizează prin intermediul acestor organizații și pe baza informațiilor puse la dispoziție de organe de spionaj, cel mai tipic exemplu fiind cel al postului de radio „Europa liberă" ;

— pe de altă parte, unele informații obținute ori culese de organizațiile reacționare, considerate mai importante sau

care nu pot fi exploatate direct de ele, sînt puse la dispoziția serviciilor de spionaj ; organizațiile reacționare sînt interesate în menținerea unor bune relații cu organismele guvernamentale de spionaj, pentru a fi mai departe tolerate și subvenționate.

Avînd în vedere caracterul oarecum subordonat al activității de culegere de informații (și chiar de diversiune ideologică) desfășurate de aceste organizații, în continuare nu se va vorbi distinct de acțiunile lor, subînțelegîndu-se — chiar cînd nu se menționează expres — că într-o măsură mai mare sau mai mică ele sînt implicate în activitatea serviciilor de spionaj aparținînd, în principal, statelor pe teritoriul cărora aceste organizații acționează ; desigur, există și excepții, cum este cazul unor organizații subvenționate de C.I.A. și care acționează de pe teritoriul altor state.

Uneori s-a pus problema dacă serviciile de spionaj se ocupă numai de culegerea de informații secrete sau și de cele din categoria datelor nesecrete. Este clar că însăși rațiunea de a fi a unui serviciu de spionaj constă în obținerea de informații secrete și ea constituie, fără îndoială, ponderea activității organismelor respective. Cu toate acestea și unele informații nesecrete fac, în anumite cazuri, obiectul activității serviciilor de spionaj, lucru ce are una din următoarele explicații :

— culegerea de date nesecrete precede unele acțiuni secrete, în prima fază fiind necesare identificarea locurilor unde se află date secrete și a persoanelor care au acces la ele, precum și obținerea unor date de studiu ;

— unele date nesecrete sînt utile prin ele însele la luarea unor decizii sau în vederea întregirii ori interpretării informațiilor secrete ;

— în anumite cazuri — mai ales la informațiile de presă — problema care se pune nu este atît obținerea, cît selecționarea, analiza lor prin prisma criteriilor muncii de informații, coroborarea cu cele secrete și eventual detectarea datelor de dezinformare.

Ca urmare, faptul că la un moment dat un cadru de spionaj se ocupă de culegerea de date nesecrete nu trebuie să deruteze și să-l scoată din preocupările contraspionajului, pe motiv că ar desfășura „activități oficiale".

III. METODE, MIJLOACE ȘI ACOPERIRI FOLOSITE DE SERVICIILE DE SPIONAJ ÎN ACTIVITATEA ÎNDREPTATĂ ÎMPOTRIVA ȚĂRII NOASTRE

În acțiunile întreprinse împotriva R. S. România — în țară sau în străinătate — cadrele și agenții serviciilor de spionaj apar sub acoperire de diplomați, delegați guvernamentali sau ai unor organisme „particulare", ziariști și corespondenți ai organelor de presă și televiziune, comercianți sau specialiști, profesori, doctoranzi sau studenți, marinari, delegați de firme turistice, turiști sau vizitatori la rude, emisari ai unor organizații cultice sau de emigranți ori în alte calități, reflectînd întreaga paletă a posibilităților de a stabili relații cu cetățenii români ; în anumite situații — petrecute în special în străinătate — cadrele de informații au apărut în calitatea lor reală sau sub „acoperirea" de organe de poliție.

În vederea atingerii scopurilor propuse, cadrele și agenții de spionaj — acționînd sub acoperirile menționate — folosesc ca mijloace și metode de obținere a informațiilor, în principal, următoarele :

1. Agentura.

Este, fără îndoială, principalul mijloc al serviciilor de spionaj, fiind, dealtfel, un element ce ține de esența serviciilor secrete și însăși rațiunea de a fi a acestora.

Cazurile lichidate în ultimii ani au dus la concluzia că acțiunea serviciilor de spionaj pe această linie s-a intensi-

ficat și au infirmat concepția care își făcuse loc la unii ofițeri că, odată cu dezvoltarea relațiilor dintre state și folosirea pe scară largă a mijloacelor tehnice, rolul agenturii ar fi scăzut. Faptul că la nivelul anilor noștri continuă să se descopere multe cazuri „clasice“ de spionaj — desfășurate de state aflate în avangarda tehnicii mondiale — este prin sine însuși reprezentativ. Dealtfel, chiar șeful C.I.A., referindu-se la această problemă, afirma recent: „Cu cît se obțin mai multe informații de la sursele tehnice, cu atît se dorește cunoașterea mai multor intenții... și se apelează la factori umani spre a le descoperi“, deci la rețea informativă.

Într-unul din cazurile în care s-a ajuns la recrutarea unui cetățean român, element dușmănos strecurat într-o funcție de răspundere, ofițerul de informații aparținînd unui serviciu de spionaj occidental și-a studiat candidatul timp îndelungat, în principal, printr-un agent al său, cetățean străin care venea frecvent în România cu misiuni oficiale. După ce a stabilit gravele carențe ale cetățeanului român (aviditate după cîștiguri, concepții naționaliste și ploconire față de Occident, unde ar fi dorit să se stabilească) și le-a cultivat cu răbdare, agentul l-a pus în contact cu cadrul de spionaj care-l dirija; acesta a recrutat fără prea mari dificultăți, pe un astfel de candidat bine punctat și studiat. După recrutare, cetățeanul român a fost instruit în detaliu privind informațiile pe care trebuia să le furnizeze, modul de culegere și transmitere a lor, și cum să se ferească de măsurile contraspionajului. A cules informații din mai multe domenii, inclusiv militare, le-a transmis, în principal, prin agentul străin (scrise cu cerneală simpatică și ascunse între pereții dubli ai unei serviete special modificată) și a primit instrucțiuni pe aceeași cale. Ambii au fost condamnați în 1979.

Într-un alt caz, un diplomat străin a recrutat un cetățean român de aceeași naționalitate cu el, care i-a furnizat informații secrete scrise. Interesant în acest caz este faptul că între cei doi nu apăreau legături, nu vorbeau la telefon și, dealtfel, românul nu a apărut ca suspect decît în momentul cînd s-a format lista celor ce aveau acces la informații de genul celor care ajunseseră în posesia diplomatului. În cele din urmă s-a stabilit că — locuind în aceeași clădire — se întîlneau noaptea pe scara de serviciu. Pe lîngă alte concluzii, acest caz a demonstrat — ca și altele, de fapt — că și diplomații lucrează cu rețea.

Un alt diplomat spion a recrutat un conațional, condiționînd aprobarea cererii de emigrare de furnizarea de informații militare despre obiectivele din zona în care locuia (pentru a-și „dovedi loialitatea“ față de țara în care dorea să se stabilească).

Un atașat militar N.A.T.O. acreditat la București a luat în studiu un ofițer din cadrul Ministerului Apărării Naționale, pe care l-a cunoscut la activități protocolare, urmate apoi de invitații la mese intime oferite de diplomat. După scurte ezitări, ofițerul român a acceptat, dar atitudinea sa a constituit punctul de plecare pentru o serie întreagă de acțiuni ofensive (cointeresare cu cadouri scumpe, solicitarea soției ofițerului — de profesie medic — să acorde asistență medicală familiei diplomatului etc.); acestea au dus la crearea unei stări de dependență a ofițerului român față de diplomat, care a exploatat-o, solicitîndu-i inițial informații „lipsite de importanță“ și, în cele din urmă, recrutîndu-l. Din acel moment în relația diplomat-ofițer au intervenit elemente profesionale ale muncii de informații (întreruperea vizitelor în familie, fixarea întîlnirilor prin sisteme de legătură impersonală, precauții deosebite privind conspirarea întîlnirilor, remunerarea cu regularitate a informațiilor). Cazul a fost lichidat prin condamnarea cetățeanului român și măsuri pe linia M.A.E. împotriva diplomatului.

Dacă, pe lîngă exploatarea unor grave carențe privind educația, atașamentul și concepțiile unor cetățeni români, în multe situații elementul cointeresării materiale a jucat un rol esențial — uneori chiar determinant — în angrenarea acestora la acțiuni de transmitere de informații, au fost totuși cazuri cînd tentația materială a avut o importanță redusă sau practic a lipsit. De exemplu, cetățeanul român „ANDREI“ dintr-un combinat petrochimic a fost cultivat și studiat timp îndelungat de doi reprezentanți ai unui concern occidental în cadrul căruia funcționează un puternic „BIROU-EST“ (de fapt organism însărcinat cu culegerea de informații necesare firmei și cu apărarea propriilor secrete). „Comercianții“ au acționat după criterii profesionale, descoperind punctul vulnerabil al lui „ANDREI“: concepții dușmănoase abil disimulate, pe care le-au stimulat sistematic, iar în cele din urmă l-au recrutat. „ANDREI“ le-a furnizat o mare cantitate de informații despre stadiul cercetărilor privind un produs românesc destinat să înlocuiască o substanță chimică extrem de costisitoare pe care țara noastră o importa în cantități mari

de la firma respectivă. Pe parcurs „ANDREI“ a venit și cu „inițiative“ privind transmiterea informațiilor în exterior : în cuprinsul corespondenței oficiale cu firma respectivă (în fraze care conțineau anumiți termeni cu semnificație convențională, în cifre ce lăsau impresia că se referă la alte elemente sau comunicarea unor date „inofensive“ ca, de exemplu, componența reziduurilor unui proces chimic, după care însă, prin calcul, se putea deduce date secrete privind reacția care a avut loc). Paralel cu transmiterea de informații, „ANDREI“ a desfășurat și alte acțiuni, la solicitarea sau indicația „comercianților“ respectivi : le-a facilitat acestora accesul în stația pilot în timp ce se experimenta produsul românesc încă nebrevetat și le-a permis să ia mostre în străinătate, a dezorganizat pe timp de cîțiva ani sectorul de cercetare care se ocupa de acest produs, a adus în stare de neîntrebuințare un utilaj necesar sintezei produsului etc. „ANDREI“ a primit din partea străinilor unele obiecte și o invitație de a vizita cîteva zile țara în care firma își avea sediul. Valoarea acestora nu era însă nici pe departe comparabilă cu prejudiciile cauzate prin acțiunile lui „ANDREI“, iar cercetările au evidențiat că recompensele primite — dealtfel, relativ tîrziu — nu au avut practic vreo importanță în decizia de a accepta să trădeze.

Din cazurile finalizate, în care s-a ajuns la recrutarea de cetățeni români de către spionajul străin, rezultă și unele concluzii cu caracter mai general, astfel :

— în majoritatea situațiilor, românii care au fost recrutați au intrat în atenția străinilor cu ocazia unor activități oficiale (recepții, tratative etc.) ; străinii, sesizînd unele trăsături negative de caracter, au adîncit studiul asupra românilor, i-au scos treptat la întîlniri neoficiale și au desfășurat alte acțiuni care cu timpul au dus la recrutarea acestora ;

— acțiunile de studiu, contactare, corupere și îndoctrinare s-au desfășurat atît în țară cît și în străinătate ; au existat cîteva cazuri cînd străinii — pentru a obține date privind punctele vulnerabile ale unor candidați cetățeni români — au efectuat verificări și la instituțiile din alte țări care fuseseră vizitate anterior de români ;

— în menținerea legăturii cu rețeaua — unul din punctele cele mai nevralgice ale rețelei informative — paralel cu mijloace moderne, perfecționate, se folosesc și metode „clasice“, ingeniozitatea constînd tocmai în simplitatea și adaptabilitatea lor la cazul concret.

2. Mijloacele tehnice.

Deși problema folosirii mijloacelor tehnice a făcut obiectul mai multor lucrări editate în Ministerul de Interne și chiar destinate publicului, unele precizări și sistematizări se impun.

Serviciile de spionaj au fost și fără îndoială continuă să fie printre principalii beneficiari ai progresului electronicii, tehnicii fotografice și altor perfecționări în cele mai diferite domenii. În activitatea de spionaj, mijloacele tehnice își găsesc întrebuințarea în special pentru :

a) *Culegerea de informații.* Aspectele sînt diverse și au aplicabilitate diferită. Astfel, o mare parte a sateliților americani, chiar în afara celor despre care s-a declarat oficial că sînt folosiți în scop de spionaj (ca cei din sistemele „SAMOS“ și „MIDAS“) au în realitate aceeași destinație. În același scop sînt folosite avioane-spion și nave-spion, precum și puternice stații radar și de interceptare radio cu care Statele Unite ale Americii „acoperă“ electronic practic întregul glob și efectuează fotografii ale zonelor care prezintă interes.

De asemenea, statele cu tehnologie avansată au pus la punct aparatură de ascultare de la distanță (inclusiv din interiorul unor încăperi în care se poartă discuții cu ușile și ferestrele închise), prin folosirea tehnicii laserului sau a altor modalități de preluare a vibrațiilor, amplificare și retransformare a lor în sunete inteligibile. Unele servicii de informații au pus la punct tehnica de interceptare a liniilor sau cablurilor telefonice și fără o cuplare electrică directă, ci doar prin folosirea cîmpului magnetic creat în jurul conductorilor.

În diverse cazuri se întrebuințează aparatură mai puțin complicată, dar eficace pentru situațiile concrete în care este folosită. De exemplu, în timpul unor convorbiri purtate în țara noastră de un străin suspect de a fi cadru sau agent al unui serviciu de spionaj, a apărut necesitatea ca partea română să discute unele propuneri ale acestuia și, eventual, revizuirea punctului de vedere propriu. Ca urmare, străinul a fost invitat să revină peste cîteva ore, dar la plecare acesta a lăsat în sala de protocol (într-un ghiveci de flori) un mini-emițător, intenționînd să asculte din apropiere discuția purtată în absența sa. Într-o altă situație, un cadru de spionaj a dat cetățeanului român pe care-l recrutase un stilou care conținea un emițător ; în acest mod străinul a reușit să intercepteze din mașina parcată în apropiere conținutul integral al cîtorva ședințe la care participa agentul său.

Un cadru de spionaj occidental condamnat recent pentru activitate desfăşurată împotriva ţării noastre purta asupra sa un aparat de fotografiat care un timp nu a atras atenţia. Era un aparat de serie de fabricaţie cehoslovacă, cu performanţe medii. Ulterior s-a stabilit că, în realitate, lentilele şi alte mecanisme îi fuseseră schimbate, cu aparatul putîndu-se efectua fotografii de mare fidelitate de la distanţă şi chiar cu lentila acoperită (avînd un orificiu greu vizibil în capac).

Evident, există şi alte situaţii în care aparatura tehnică este folosită în culegerea de informaţii.

b) *Transmiterea informaţiilor*. O mare aplicabilitate pe această linie o are aparatura radio (de regulă transmisiile pe unde scurte). Pot fi realizate legături unilaterale sau bilaterale.

Fără a intra în detalii tehnice se impune precizarea că astfel de emisiuni, de obicei, se cifrează, iar uneori se întrebuinţează limbajul convenţional.

Avînd în vedere relativa vulnerabilitate a acestui mijloc de transmitere a informaţiilor, se caută tot felul de mijloace de a se sustrage interceptării, unul din procedee fiind aşa-numita „emisie-punct", în care un text de cîteva minute la viteza normală este concentrat într-o fracţiune de secundă. După interceptarea sa, se efectuează operaţia inversă obţinîndu-se textul normal. O astfel de emisie poate trece neobservată sau poate fi luată drept un parazit.

Procedeele tehnice îşi găsesc aplicabilitate şi în cazul transmiterii de informaţii prin procedee ca : micropunctul, scrierea invizibilă şi alte mijloace de legătură impersonală din această categorie.

c) *Analiza şi prelucrarea informaţiilor*. În general, este cunoscut rolul ordinatoarelor electronice în stocarea, sistematizarea şi prelucrarea informaţiilor. În ultimul timp se experimentează folosirea cu roluri mai active a acestor maşini perfecţionate. De exemplu, se susţine că „ultimele succese" ale contraspionajului vest-german s-ar datora folosirii tehnicii de calcul : un computer a fost alimentat cu date despre diverşi spioni şi metode caracteristice unor servicii de informaţii ; întrucît circa 80% din agenţi au comis „greşeli decisive", iar plasarea şi dirijarea acestora s-a făcut „după metode schematice" (de pildă, procurarea de documente autentice după deteriorarea intenţionată a celor false, dese schimbări de domiciliu, dotarea cu aparatură mult superioară celei obişnuite etc.), creîndu-se astfel suspiciuni, s-au luat urgent măsuri de verificare.

Un rol aparte se încearcă a se da calculatorului în ţările avansate în privinţa analizei datelor şi prognozei. Întrucît, prin forţa lucrurilor, informaţiile de spionaj sînt de cele mai multe ori (cel puţin într-o fază iniţială) incomplete, contradictorii şi insuficient de sigure, lucrătorul de informaţii le analizează şi elaborează variante de lucru, folosindu-şi experienţa şi cunoştinţele despre spaţiul pe care lucrează, „completînd" golurile în baza acestor elemente şi căutînd informaţii care să-i confirme sau să-i infirme ipotezele. În cazul unei mase enorme de informaţii, publice şi secrete, acest lucru este din ce în ce mai greu de realizat de unul sau chiar mai mulţi oameni. Din această cauză, unele servicii secrete americane încearcă în prezent să transfere această sarcină calculatoarelor ; avînd în memorie înmagazinată o anumită „experienţă" privind unele servicii de spionaj, obiectivele şi metodele cunoscute ale acestora, ele analizează noile informaţii prin prisma concepţiei lor de lucru, încearcă (prin extrapolare) să suplinească informaţiile ce n-au putut fi obţinute şi să elaboreze ipoteze şi previziuni.

3. **Observarea directă.**

Observarea este folosită de multe cadre şi agenţi de spionaj, în special în obţinerea de informaţii militare şi economice.

Această metodă a fost mult timp — şi continuă să fie — caracterizată ca fiind „foarte sigură şi la îndemîna oricui, întrucît oferă largi posibilităţi şi scuteşte de riscurile unei informări indirecte". Afirmaţia (făcută de un cadru al spionajului englez) este valabilă în principiu, deşi pe măsura progresului tehnic ea capătă o notă de relativitate ; astfel, o persoană care nu are suficiente cunoştinţe despre armamentul modern va putea foarte greu — sau nu va putea — să aprecieze performanţele ori să-şi dea seama de caracteristicile unui avion de luptă, chiar dacă-l priveşte de la mică distanţă ; de asemenea, un ochi neexperimentat nu va putea distinge un siloz de rachete real de unul fictiv sau nu va putea stabili doar prin simpla observare destinaţia unei instalaţii industriale complexe.

Cu toate acestea, fără îndoială, metoda observării directe prezintă interes deosebit și este folosită intens de serviciile de spionaj.

Dintre categoriile de străini care o folosesc cel mai frecvent se disting, în mod deosebit, atașații militari, pentru care observarea este o metodă principală de culegere a informațiilor ; acest lucru determină și unele particularități, cum sînt :

— caracterul sistematic al deplasărilor efectuate în teren de către atașații militari (pe bază de planuri, aprobate de centrala de spionaj) ;

— deplasările respective sînt organizate ținînd seama și de condițiile de vizibilitate (majoritatea se efectuează primăvara și toamna cînd lipsa vegetației favorizează observarea) ;

— meticulozitatea, precizia și caracterul multilateral al observării (sînt vizate obiective militare, căi de acces, forme de relief, confruntate cu hărți, pe care se operează modificările apărute) ;

— uneori, pentru stabilirea unor detalii se revine de mai multe ori pe același traseu sau, dacă există date că într-un anumit loc se află un obiectiv important, diplomații încearcă în diferite moduri să ajungă la el (prin intrarea în zona interzisă — ignorînd semnele indicatoare — sau pe drumuri de țară, simulînd „rătăcirea“ în teren, producerea unor pene în imediata apropiere a unor unități speciale) ;

— îndrăzneala și chiar impertinența cu care acționează. De exemplu, un atașat militar N.A.T.O., intrînd pe un drum secundar, s-a apropiat de pista unui aerodrom militar — în ciuda avertismentelor santinelei — și a efectuat mai multe fotografii. La întoarcere nu a oprit decît atunci cînd soldatul a tras un foc de armă în aer, iar la cererea ofițerului de serviciu a predat filmul, dar după ce l-a voalat. Alți doi atașați militari străini, care urmăreau deplasarea unor trupe, s-au încadrat în coloana de mașini cu care au parcurs cîteva zeci de kilometri ;

— măsurile deosebite pe care le iau pentru conspirarea deplină a activității. Astfel, unii atașați militari pleacă în deplasări în timpul nopții cînd presupun că măsurile de securitate sînt diminuate, iar alții călătoresc cu mașini închiriate sau aparținînd unor studenți ori doctoranzi, considerînd că acestea atrag mai puțin atenția decît cele cu însemnele C.D. La o ambasadă occidentală, atașații militari — pornind de la presupunerea că personalul român este în legătura organelor noastre — au plasat variante de dezinformare privind direcția de deplasare ; ca urmare, pînă s-a descoperit acest procedeu, au fost luate măsuri într-o anumită zonă, iar a doua zi diplomații au fost semnalați la cîteva sute de kilometri distanță. Uneori, deplasările au fost mascate ca „excursii de agrement“, însă pentru „popasuri“ s-au ales locuri din apropierea unor obiective militare, iar fotografiile grupului aveau ca „fond“ asemenea obiective ori zone de interes strategic ;

— pentru o eficiență sporită, unii diplomați pleacă frecvent însoțiți de subordonați sau soții care conduc mașina, iar ei observă și notează ; cînd acest lucru nu este posibil, diplomații fiind nevoiți să conducă, ei înregistrează la un dictafon toate observațiile pe care le fac ;

— coordonarea deplasărilor între atașații militari aparținînd în special statelor N.A.T.O. — ei prospectînd zone diferite, însă căutînd să „acopere“ întregul teritoriu al țării — după care informațiile se completează reciproc.

Au existat situații cînd s-a semnalat prezența unor atașați militari în diferite părți ale țării cu ocazia unor manevre sau a tranzitării teritoriului nostru de către trupe ale altor state aparținînd Tratatului de la Varșovia, deși nu fuseseră anunțate oficial, ceea ce a dus la concluzia că străinii au primit aceste informații din alte surse.

Există și alte categorii de străini care au cules informații militare sau economice pe calea observării directe. Astfel de date s-au obținut în special de către turiști, specialiști, doctoranzi și comercianți străini. Unii dintre aceștia au desfășurat activitate sistematică, efectuînd fotografii și completîndu-și datele prin discuții cu localnicii. De exemplu, un ofițer de informații occidental a venit de mai multe ori în țara noastră ca turist. Pentru a nu atrage atenția, susținea că are „o situație modestă“ (a venit ca mecanic, măturător sau vînzător ambulant). Aceste susțineri contrastau însă cu garderoba și mașina străinului, sumele de bani cheltuite și nivelul de cultură al acestuia, elemente care au atras atenția organelor noastre. Din verificări a rezultat că se ocupa sistematic de culegerea de informații despre rețeaua de căi ferate din țara noastră prin observare directă, discuții cu personalul din diverse stații și exploatarea altor legături din rîndul cetățenilor români.

În cîteva cazuri — este adevărat de excepție — diplomații occidentali au reușit să determine pe unii cetățeni români să parcurgă cu mașina lor anumite trasee, să facă observații, să le furnizeze informații și să le facă schițe.

4. **Exploatarea informativă.**

Este o metodă folosită pe scară largă de o mare parte a cadrelor și agenților de spionaj, vizînd practic obținerea de informații din toate categoriile enunțate. Principalele situații în care se folosește această metodă sînt următoarele :

a) *Recepții, cocteiluri sau alte activități protocolare la care participă cetățeni români și străini.* Avem în vedere mai cu seamă activitățile protocolare organizate de străini, întrucît în cazul acestora este mai evident modul cum acționează cadrele și agenții de spionaj. Nu se pierde nici un prilej pentru organizarea unei recepții ; se inițiază astfel de activități la zile naționale, la primirea sau plecarea unei delegații ori a unei personalități, la sosirea sau plecarea de la post a anumitor străini, la tîrguri, expoziții ori cu ocazia semnării unui contract de valoare mai mare sau a prezentării unei gale de filme etc. Deși costul unor asemenea activități este ridicat, serviciile de spionaj le consideră foarte utile, fapt dovedit, între altele, de creșterea numărului și diversificarea unor asemenea acțiuni.

Structura cercului de invitați — sub raportul accesului la date secrete, al nivelului de decizie și al poziției față de statul respectiv, în măsura în care aceasta este cunoscută — reflectă cu claritate interferența serviciilor de spionaj și informațiile pe care le caută acestea. Persoanele invitate sînt alese cu multă grijă după criteriile menționate la care se pot adăuga altele referitoare la interesele de moment (privind încheierea unor tranzacții mari) sau domeniul — uneori mai specializat — care a constituit motivul organizării unei recepții.

Aceste manifestări — mai ales cînd durează mai mult și înlesnesc servirea de băuturi alcoolice — sînt ocazii excelente de a cultiva relațiile personale și a culege informații. Nu se acționează la întîmplare, după principiul „ce cade". De-a lungul timpului serviciile de informații au dezvoltat adevărate tehnici de stimulare a pălăvrăgelii și a nemulțumirilor personale, de flatare și exploatare a orgoliului și a dorinței unor persoane de a părea informate și importante, de angajare a unor discuții „contradictorii" care să-l determine pe interlocutor să vină cu argumente care conțin informații secrete.

Există instrucțiuni ale serviciilor de informații ce cuprind indicații precise în vederea educării și autoeducării ca-

drelor de spionaj ca să aibă răbdarea de a asculta ore în șir pălăvrăgeala unui lăudăros, cu intervenții minime, menite să-l oblige să vorbească cît mai mult.

Uneori, interlocutorul străin pune întrebări „din curiozitate" sau pentru că „are nevoie de unele date în vederea îndeplinirii atribuțiilor oficiale în interesul ambelor state" ; alteori, nu se pun întrebări, ci se încearcă verificarea unor date prin formule „inocente" ca : „Am auzit că...", „În cercurile informate se discută că...", scontîndu-se pe naivitatea sau orgoliul interlocutorului de a nu părea mai puțin informat.

În cazul cînd cadrele sau agenții de spionaj doresc să cultive în mod special relații cu anumite persoane și să obțină date precise de la acestea se organizează mese intime, cu participare restrînsă. În asemenea cazuri, de fiecare participant român se ocupă unul sau mai mulți străini care practic îl „monopolizează" în tot cursul recepției ; pentru reușita acestor acțiuni în organizarea unor astfel de recepții se au în vedere tot felul de detalii : aranjarea locurilor, servirea băuturilor care se știe că-i plac cetățeanului român, stabilirea persoanei care se va ocupa de soția acestuia etc. Evident, asemenea procedee care constituie o regulă la mesele în cadru restrîns pot fi folosite și la recepțiile mai mari, bineînțeles numai cu privire la persoane ce prezintă un interes aparte.

Au existat situații cînd — cunoscîndu-se că cetățeanul român manifestă multă prudență în discuții — a fost abordat la o recepție de 2—4 străini, care au pus întrebări și au ridicat probleme aparent fără legătură și într-o ordine întîmplătoare la prima vedere ; analiza ulterioară a acestora a dus însă la concluzia că eventualele răspunsuri sau comentarii ale cetățeanului român, aranjate într-o succesiune logică, ar fi constituit informația căutată de spionajul străin.

Desigur, astfel de procedee pot fi — și unele sînt — folosite de cadrele și agenții de spionaj și la recepțiile organizate de partea română la care sînt invitați străini. Posibilitățile sînt însă mai limitate, întrucît problemele organizatorice și invitații nu se mai stabilesc de străini.

Din datele pe care le deținem rezultă că recepțiile și alte manifestări protocolare sînt folosite intens de serviciile de spionaj pentru punctarea și studierea unor cetățeni români în vederea recrutării. În acest mod s-a procedat în cazul lui „PANĂ", fost ofițer M.Ap.N., care a intrat în atenția unui atașat militar occidental într-o astfel de ocazie. Sesizînd carențe grave la „PANĂ", diplomatul a adîncit studiul, l-a

atras la întîlniri neoficiale şi treptat l-a angrenat la transmiterea de informaţii secrete, fixîndu-i sistem de legătură impersonală şi remunerîndu-l cu bani şi cosmetice de lux pentru soţie.

b) *Vizite în întreprinderi şi instituţii româneşti.* Cu aceste ocazii, cadrele şi agenţii spionajului străin, care intră în instituţii şi întreprinderi româneşti sub diferite acoperiri pentru rezolvarea unor probleme oficiale — mai mult sau mai puţin întemeiate —, încearcă să obţină în cadrul discuţiilor unele date secrete sau nedestinate publicităţii privind activitatea internă a organizaţiilor respective, planul de producţie, necesităţile de materiale din import, producţia pentru export, acţiunile sau intenţiile de cooperare, producţia specială, date de studiu despre cadre de conducere şi alţi purtători de secrete.

Desigur, majoritatea cazurilor se referă la vizitatorii străini a căror specialitate este legată de profilul instituţiei sau întreprinderii vizitate. Au existat însă şi excepţii ; de exemplu, cu ocazia vizitei într-un mare obiectiv economic, ambasadorul unei ţări capitaliste a pus pe parcurs o serie de întrebări — abil disimulate ca fiind „curiozităţi personale“ şi într-o succesiune care nu a trezit iniţial suspiciuni — ce presupuneau un nivel tehnic pe care diplomatul nu-l avea nici pe departe.

Există şi unele aspecte oarecum particulare ale acestei metode, astfel :

— vizite ale unor diplomaţi la instituţii de cult sau cu ocazia unor activităţi ce se desfăşoară pe linia unor comunităţi de populaţie română de altă naţionalitate (evrei, turci, germani), prilejuri folosite atît pentru culegerea de informaţii, în scopul întreţinerii „sentimentului naţional“, cît şi pentru alte activităţi de propagandă ;

— vizite ale unor ataşaţi militari străini în obiective militare ; deşi sînt cunoscute în prealabil şi se iau măsuri, au fost uneori încercări de a se obţine informaţii şi în asemenea ocazii, de exemplu, cu un astfel de prilej, ataşatul militar al unei ţări neutre a încercat să obţină informaţii prin întrebări directe puse ofiţerului care îl conducea şi intrînd în discuţii cu militari aflaţi alături de armamentul expus (depăşind astfel cadrul oficial) ;

— pătrunderea unor specialişti străini în obiective cu producţie specială pentru asistenţă tehnică sau — în cadrul ţărilor din lumea a treia — pentru instructaj, recepţie sau

demonstraţii. Într-o asemenea situaţie, un specialist occidental, aflînd că se experimentează o instalaţie cu caracteristici superioare celei livrate de firma sa, a încercat să corupă cîţiva ingineri români pentru a obţine informaţii ; nereuşind, a pătruns în secţie în afara programului, printr-o uşă neasigurată, fiind surprins în timp ce fotografia instalaţia ;

— unele procedee care dovedesc inventivitate şi perseverenţă, folosite în special de comercianţii aparţinînd unui stat din Orientul Îndepărtat ; unii dintre aceştia intră în camera de protocol doar „pentru a da bună ziua“, iar cu aceste ocazii — ce se repetă mai ales în perioada unor tratative care îi privesc direct — „fotografiază“ cu privirea concurenţii, apoi încearcă să obţină despre ei date şi pe alte căi ; alţii vin la protocol cu 2—3 ore înaintea orei fixate şi cer să li se permită să-şi aştepte rîndul la sala de tratative, unde rămîn şi nu deranjează pe nimeni, integrîndu-se treptat în „peisajul“ camerei, iar uneori prefăcîndu-se că dormitează. În acest interval, în cameră au loc tratative, convorbiri telefonice, intră şi ies persoane care abordează funcţionarii de protocol şi vehiculează date mai mult sau mai puţin interesante pentru comercianţii respectivi ;

— unii comercianţi străini au încercat să angreneze la culegere de informaţii din diverse obiective pe angajaţii români de la reprezentanţele firmelor respective, plecînd de la premisa că aceştia atrag mai puţin atenţia şi pot intra mai uşor în diverse întreprinderi româneşti.

c) *Exploatarea vizitatorilor de reprezentanţe străine.* Este un procedeu extrem de răspîndit şi care are la bază, între altele, faptul că de cele mai multe ori în asemenea situaţii cetăţeanul român apare în postură de solicitant (obţinerea vizei de călătorie, interes pentru o bursă ori pentru rudele din străinătate, emigrare etc.).

Un alt element ce contribuie la folosirea pe scară largă a exploatării vizitatorilor este un plus de siguranţă pe care-l oferă discuţiile în sediul unei reprezentanţe străine, unde se prezumă că, prin forţa lucrurilor, posibilităţile organelor noastre sînt mai reduse.

Principalele aspecte constatate pe această linie sînt :

— discuţiile detaliate despre situaţia personală, locul de muncă, rude etc., relativ uşor de purtat, în funcţie de motivul vizitei ;

— completarea unor formulare, uneori extrem de amănunțite și solicitarea de biografii, liste de lucrări publicate ori alte activități științifice desfășurate de vizitatori;

— vizitarea ambasadelor de către unii cetățeni români care au asupra lor documente secrete de stat sau de serviciu (îndeosebi cu ocazia venirii din provincie pentru rezolvarea unor probleme de serviciu), unii dintre ei avînd acte depuse în scopul părăsirii țării;

— reținerea unor lucrări — în special invenții nebrevetate — pentru studiu și restituirea lor cu mențiunea că „nu interesează" (timp în care sînt fotografiate), procedeu folosit în special de diplomații unui stat din Orientul Mijlociu;

— condiționarea aprobării cererii de emigrare de furnizarea de informații secrete; în acest mod diplomații unui stat balcanic au făcut recrutări și au folosit unele persoane în culegerea de informații militare despre țara noastră.

De menționat că, pentru a spori gradul de securitate al contactelor cu vizitatorii români, la unele ambasade s-au luat măsuri ca aceștia să intre în contact direct cu diplomații, excluzîndu-se de pe filieră funcționarii români.

d) *Crearea de „relații particulare" în rîndul cetățenilor români.* Mulți agenți sau cadre de spionaj își creează legături în diferite medii, se întîlnesc cu persoanele respective la restaurant, la domiciliu etc. și le exploatează informativ. Acest procedeu este folosit de majoritatea străinilor care se ocupă de culegerea de informații, dar în mod special de ziariști. Mulți dintre aceștia au relații de „amiciție" cu scriitori, alți oameni de cultură, descendenți ai fostelor clase exploatatoare, pe care îi contactează de fiecare dată cînd vin în țară, îi vizitează acasă, poartă discuții despre alte „cunoștințe comune" sau situații abordate anterior. În acest mod unii ziariști străini sînt permanent la curent cu tot felul de informații „de culise", date confidențiale sau „de scandal" (pretabile a fi exploatate în presa străină) și chiar informații secrete. Majoritatea acestor ziariști vin în țară și își contactează legăturile în preajma sau în timpul unor evenimente mai deosebite, pentru a culege sau a verifica anumite informații, zvonuri, ipoteze.

5. Exploatarea și chestionarea unor cetățeni români sau foști cetățeni români în străinătate.

Problema comportă mai multe aspecte, cele principale fiind:

a) *Abordarea persoanelor aflate temporar în străinătate în scopuri oficiale sau particulare.* În primul rînd intră în atenție persoanele care vin pe linie oficială, întrucît, de regulă, ele sînt posesoare de informații ce interesează serviciile de spionaj. Acestea sînt cultivate cu perseverență prin procedee ca:

— organizarea unor programe de activități care să dea posibilitatea contactelor cu cadre și agenți de spionaj, inclusiv a unor recepții date „în cinstea" acestora;

— oferirea unor cadouri substanțiale, invitarea la baruri de lux, suportarea cheltuielilor unor excursii „de agrement", remiterea unor sume de „bani de buzunar";

— organizarea unor discuții cu femei sau trimiterea unor agente care sînt recomandate „în particular" de către reprezentanți străini sau care își fac apariția „întîmplător" în preajma românilor; au fost și cazuri cînd pe lîngă femeile trimise în străinătate au fost dirijați agenți sau cadre bărbați, care le-au sedus. Printr-un astfel de procedeu un serviciu de spionaj occidental a recrutat în 1978 o femeie care deținea funcție de conducere;

— crearea de relații particulare prin invitarea în familiile reprezentanților străini (cu care s-a intrat oficial în contact), pentru ca românii „să nu se simtă singuri".

Prin asemenea procedee — și altele — se încearcă slăbirea vigilenței cetățenilor români (pentru a putea fi exploatați informativ mai ușor) și culegerea de date de studiu despre ei sau comportarea lor; uneori pentru facilitarea acestor acțiuni în anturajul românilor apar „frați", „veri" sau alte „rude" ori „prieteni" ai persoanelor cunoscute oficial și care, de regulă, sînt agenți sau cadre de spionaj.

Un interes deosebit acordă serviciile de informații persoanelor aflate la studii și specializare în străinătate pe baza unor burse. Majoritatea serviciilor de informații au organe sau compartimente speciale care se ocupă de aceste persoane. Cadre și agenți ai spionajului sînt infiltrați în instituțiile de învățămînt unde studiază bursierii, începînd de la nivelul conducerii pînă la personalul de serviciu de la căminele unde aceștia sînt cazați.

De fapt, studiul asupra acestor persoane începe cu mult înainte ca ele să ajungă în străinătate; încă în procesul selecționării și aprobării propunerilor, viitorii bursieri sînt cultivați în special de lectori străini, recomandați unor diplomați și invitați la ambasade, începîndu-se cunoașterea lor.

Multe servicii de spionaj şi-au elaborat metodologii pentru abordarea cetăţenilor români — şi nu numai români — aflaţi la specializare, au elaborat „îndreptare“ privind modul de lucru în rîndurile acestora, din care se desprind unele reguli ca :

— se acordă prioritate celor care stau perioade mai îndelungate ;

— concomitent cu studierea acestora, se exercită o permanentă şi subtilă activitate de îndoctrinare, dar se atrage atenţia asupra faptului ca agenţii şi cadrele de spionaj „să nu înceapă să laude fără rost bogăţia etalată în marile vitrine“, ci să încerce să zdruncine treptat „concepţiile şi încrederea bursierului în cauza socialismului“. Printre temele recomandate sînt libertatea de creaţie, rolul intelectualului etc., dar mai puţin subiecte religioase, întrucît „majoritatea tineretului este ateu“ ;

— bursierii „trebuie puşi în dependenţă“ de instituţia străină de învăţămînt, prin cadouri foarte costisitoare în materiale de specialitate şi aparatură de cercetare, excursii de studii şi spectacole, conferinţe, acces la marile biblioteci şi bani de buzunar ; se merge uneori la crearea unei „stări de bunăstare la limită cu risipa“, aceasta fiind considerată „cea mai bună formă de propagandă“ ;

— menţinerea în contact a bursierilor şi după terminarea stagiilor în străinătate prin trimiterea de publicaţii periodice editate pe linia institutelor respective, materiale de învăţămînt, felicitarea cu diverse ocazii, invitarea la recepţii de către ataşatura culturală a ţării în cauză etc.

Atenţia care este acordată acestei categorii de persoane nu este întîmplătoare. Ele sînt, de regulă, cadre cu perspectivă, care decid sau vor decide în viitor asupra unor probleme de interes vital pentru relaţiile cu o ţară sau alta. Scopul cultivării acestora merge de la simpla exploatare informativă la recrutarea lor ; dar nu întotdeauna se vizează acest lucru. În unele cazuri, în care atragerea la acţiuni de spionaj nu apare ca posibilă, se scontează crearea unor „puncte de sprijin“ în vederea promovării intereselor şi creşterii influenţei ţării respective în relaţiile cu R. S. România.

Prin procedee parţial identice, parţial diferite, se acţionează şi asupra persoanelor aflate la post în străinătate ; practic se acţionează pe toate liniile. Nu sînt excluse din atenţia serviciilor de informaţii nici persoanele cu acoperire diplomatică, deşi se cunoaşte că ele beneficiază de o pregătire

contrainformativă mai substanţială ; din această cauză însă, precum şi pentru că unele sînt suspecte că desfăşoară acţiuni de informaţii, asemenea persoane, de regulă, intră iniţial în atenţia organelor de contraspionaj.

În ceea ce priveşte cetăţenii români care călătoresc în străinătate ca turişti sau vizitatori la rude problema se pune puţin diferit. Deşi cele mai moderne servicii occidentale de informaţii şi contraspionaj exercită practic un control total asupra persoanelor care vin din ţările socialiste, totuşi un accent mare se pune pe selecţia celor ce prezintă interes şi concentrarea forţelor se va face asupra lor. Conform aprecierilor unui serviciu de informaţii N.A.T.O., proporţia celor ce prezintă interes nu depăşeşte 5%, ceilalţi fiind bătrîni, slab pregătiţi sau fără posibilităţi informative. Asupra celor care prezintă interes se concentrează însă o mare cantitate de forţe şi măsuri. Serviciile de spionaj folosesc sisteme cibernetice în urmărirea străinilor şi astfel află cu mult înainte de intenţia unor cetăţeni români de a le vizita ţara ; se iau măsuri complexe, între care se disting aşa-numitele „verificări prealabile“ ce se fac în rîndul rudelor celui aşteptat în străinătate.

b) *Acţiuni asupra cetăţenilor români cu domiciliul în străinătate.* Această categorie, care a căpătat importanţă mai recent se constituie în special din persoane care, fără a se declara fugari, rămîn în exterior după expirarea paşaportului şi cer prelungirea vizei. Pînă la reglementarea situaţiei, ei sînt în foarte mare dependenţă de autorităţile străine, condiţie de care se folosesc serviciile de spionaj ; uneori asemenea persoane sînt internate în lagăre şi interogate.

Chiar şi după reglementarea situaţiei, cînd aceştia devin cetăţeni români rezidenţi în străinătate, ei continuă să rămînă un mediu foarte propice de acţiune al serviciilor secrete.

Persoanele din această categorie (dacă asupra lor se reuşesc acţiuni de recrutare) prezintă un pericol aparte, întrucît juridic ele continuă să rămînă cetăţeni români şi în cazul revenirii în ţară sînt trataţi ca atare, circulînd şi intrînd în contact fără restricţiile caracteristice regimului ce se aplică străinilor.

c) *Folosirea fugarilor sau emigranţilor.* Această categorie de persoane plecate din România prezintă importanţă pentru serviciile de spionaj şi contraspionaj cel puţin din următoarele considerente :

— situaţia lor în străinătate — în primul rînd acordarea cetăţeniei — depinde vital de cele mai multe ori de „atitudinea" faţă de serviciile secrete ;

— ei pot fi folosiţi în „acţiuni active" pe lîngă grupurile de români care călătoresc în străinătate, pentru exploatare informativă, atragerea unor persoane la colaborare sau determinarea lor să rămînă în exterior, organizarea de provocări etc. ;

— aceştia pot fi folosiţi cu succes şi în culegerea de informaţii cu ocazia revenirii în România ca cetăţeni străini ;

— mulţi dintre ei pleacă din ţară deţinînd informaţii secrete care interesează serviciile de spionaj ; de asemenea, ei posedă alte informaţii, în special date de studiu despre alte persoane, care prezintă importanţă pentru serviciile de spionaj.

De exemplu, fostul cetăţean român „MATEI", emigrat în occident, a fost anchetat de un cadru de spionaj care, între altele, a reţinut că fratele lui „MATEI", rămas în ţară, este autorul unei invenţii nebrevetate cu aplicabilitate militară. La scurt timp, un diplomat spion aflat la post în România l-a contactat pe fratele lui „MATEI", propunîndu-i să-i predea invenţia şi să se stabilească în străinătate, promiţîndu-i serioase avantaje.

6. **Exploatarea presei.**

Este una din cele mai vechi metode în munca de informaţii, fiind folosită de toate serviciile de spionaj. Dar, în timp ce unele o folosesc doar pentru informarea generală asupra situaţiei din alte ţări, o serie de servicii de spionaj apreciază că este o veritabilă sursă de informaţii. Analiştii C.I.A. consideră că o mare parte din informaţiile care interesează spionajul american se găsesc în presă. Dealtfel, în concepţia acestui serviciu de spionaj, înainte de a întreprinde acţiuni secrete — cu riscurile şi cheltuielile inerente — pentru obţinerea unor date, trebuie să se studieze toate posibilităţile de a intra în posesia lor pe căi legale. Din această cauză C.I.A. este abonată la toate publicaţiile din lume la care se poate face abonament şi are un aparat imens de exploatare, selectare şi clasificare a materialelor.

În afară de această activitate, presa este exploatată pentru nevoile concrete, de către ambasade, reprezentanţe comerciale sau comercianţi individuali, ziarişti şi alte categorii

de străini, folosite de serviciile de spionaj pentru trimiterea de cadre şi agenţi.

Pe lîngă exploatarea publicaţiilor centrale, serviciile de spionaj acordă o mare importanţă presei de specialitate în diverse ramuri, ale Ministerului Apărării Naţionale precum şi publicaţiilor Ministerului de Interne.

Desigur, o publicaţie nu interesează în totalitate un serviciu de spionaj. Cu toate acestea, în timpul unor evenimente importante, rolul pe care aceste organisme îl acordă presei este mult accentuat. De exemplu, în preajma, în timpul şi imediat după Congresul al XII-lea al P.C.R., cadrele şi agenţii spionajului japonez, aflaţi în ţara noastră, au tradus şi trimis la centrală practic tot ce s-a scris în legătură cu acest eveniment ; o importanţă aparte au acordat obiectivelor economice ce urmează a se construi în viitorul cincinal. Datele cu privire la acestea au fost selectate cu prioritate, s-a încercat completarea lor pe alte căi şi au fost transmise pentru a fi introduse pe calculatoare ; este un aspect al modului cum acest serviciu de spionaj lucrează în perspectivă, datele de acest gen contribuind la formularea politicii economice faţă de ţara noastră.

În ceea ce priveşte folosirea acestei metode, în prezent, ca urmare a numărului mare de publicaţii, problemele care se pun în faţa unui serviciu de informaţii sînt legate atît de exploatarea lor, cît şi de alte elemente, ca :

— selecţia informaţiilor şi interpretarea lor ;

— distingerea datelor reale de cele de dezinformare.

Metoda continuă să fie folosită foarte intens întrucît :

— uneori serviciile de spionaj au nevoie şi de anumite informaţii nesecrete ; în plus, interpretarea acestor date după criterii profesionale poate duce la concluzii interesante (de exemplu, studiind doar comunicatele de presă şi componenţa delegaţiilor care au venit ori au plecat în R. P. Chineză, timp de cîţiva ani, un serviciu de spionaj occidental a tras concluzii foarte apropiate de realitate privind domeniile prioritare de dezvoltare a relaţiilor cu această ţară) ;

— uneori, în presă se pot strecura chiar şi date secrete sau indicii ce pot ajuta la deducerea — fie şi parţială — a informaţiilor de acest gen. Constatarea este valabilă pentru aproape toate domeniile, dar în special pentru cel al spionajului industrial ; au fost suficiente cazuri cînd o serie de specialişti au publicat în reviste date despre tehnologii nebreve-

tate sau idei în premieră mondială (mai ales doctoranzi sau alți cercetători);

— presa este uneori punctul de plecare pentru crearea unui sistem de fișe pe diverse domenii, procedeu folosit de multe servicii de spionaj, inclusiv de rezidenturi aflate în exterior, în ambasade.

În prezent, mai multe ambasade din București au sisteme de fișe alimentate din presă și din alte surse, cuprinzînd fișe de personalități, pe probleme (naționalități, cultură etc.) ori pe obiective (în special economice).

7. „Cercetarea științifică" în scop de spionaj.

Metoda nu este nouă, dar a cunoscut extindere, în ultimii ani, în special la serviciile de informații care au la bază concepția spionajului total (caracteristică, între altele, unor state componente ale N.A.T.O.).

În cîteva state occidentale s-au creat organisme speciale de „cercetare externă", care fac parte din structura serviciilor de spionaj și dirijează toate lucrările de cercetare efectuate de cetățenii statului respectiv în exterior, aprobă sau modifică temele ori bursele etc. Au fost cazuri cînd acordarea burselor a fost condiționată de acceptarea anumitor teme care interesau serviciile de spionaj. Se studiază teme din domeniile economiei, politicii, istoriei, sociologiei, culturii naționale ș.a.

Deși aparent fără legătură, totuși punerea cap la cap a unor teme pe parcursul cîtorva ani — și care nu au fost studiate cronologic sau într-o ordine care să atragă atenția — a dus la concluzia că se urmărea „acoperirea" unor domenii întregi, perioade istorice mai puțin studiate ori relațiile cu diverse state.

Verificarea unor cercetători și doctoranzi străini a dus la constatarea indubitabilă că, alături de activitatea „științifică", era vorba de spionaj, astfel:

— unii au făcut afirmații în acest sens;

— alții au folosit tema ca pretext pentru a contacta o mulțime de persoane din administrația de stat, a discuta tot felul de probleme și a obține unele date nedestinate publicării.

De menționat că, uneori, aceste „cercetări" sînt urmate de acțiuni secrete de culegere de informații, de adîncire a unor aspecte constatate de cercetători sau de contactare a unor persoane în vederea luării în studiu pentru activități de spionaj.

Unele servicii de spionaj au înființat „institute științifice" care acordă cetățenilor români burse în străinătate, în vederea atragerii în exterior a unor specialiști de valoare. Un astfel de institut, ale cărui cadre se ocupau de culegerea de informații științifice, politice și biografice, avea în exterior mai multe case conspirative, în care se efectuau unele contacte „mai dificile" cu specialiștii.

Un aspect oarecum aparte îl constituie activitatea institutelor naționale sau „mondiale" de studiere a unor probleme speciale. Acestea acționează prin reprezentanți sau, mai frecvent, prin trimiterea de chestionare în sute de mii de exemplare. În afară de conținutul datelor sau opiniilor solicitate, aceste chestionare conțin întrebări complexe privind persoana căreia se adresează. Completarea constituie o cale prin care unele servicii de spionaj intră relativ ușor în posesia unor date de studiu despre diferiți specialiști.

*

Evident, metodele și mijloacele folosite în spionaj și expuse în prezenta lucrare nu se folosesc izolat, ele se îmbină, se completează; în căutarea unor informații se folosesc mai multe metode și procedee, iar uneori datele obținute într-un anumit mod — de exemplu, prin observare directă — sînt puncte de plecare pentru efectuarea unei vizite într-un obiectiv și încercarea de a le completa prin exploatare în orb, iar uneori chiar pentru a efectua o recrutare.

În unele materiale se obișnuiește să fie tratat, ca o metodă de a culege date de spionaj, schimbul de informații. Nu îl considerăm ca atare, el nefiind practic un mod „original" de a obține date; informațiile ce fac obiectul schimbului au fost deja obținute într-un mod din cele expuse mai sus și acest lucru este esențial.

Este adevărat însă că schimbul de informații este foarte frecvent practicat între agenți și cadre ale unor servicii de spionaj diferite. În anumite situații — care au la bază alianțe politico-militare de genul N.A.T.O. — schimbul de informații are deja caracter instituționalizat, de sistem. Schimbul de informații se face, bilateral sau multilateral, în cadrul unor ședințe periodice pe care diplomații țărilor N.A.T.O. le au la București, cel mai frecvent la ambasada americană.

IV. UNELE CONSIDERAȚII ASUPRA SARCINILOR CE REVIN ORGANELOR DE SECURITATE — ÎN SPECIAL CELOR DE CONTRASPIONAJ — PE LINIA CUNOAȘTERII FORMELOR ȘI METODELOR DE ACȚIUNE ALE SERVICIILOR DE INFORMAȚII ȘI A CONTRACARĂRII ACESTORA

Cu toate că problema organizării muncii de contraspionaj face obiectul altor lucrări, considerăm că este totuși necesar să enunțăm principalele sarcini ce revin aparatului pe această linie.

1. **Asigurarea unei înalte pregătiri politico-ideologice și profesionale a aparatului de securitate :**

— studierea, înțelegerea justă și însușirea documentelor P.C.R., a aprecierilor conducerii superioare de partid cu privire la evoluția situației internaționale, la mutațiile ce au loc pe arena mondială sau în politica unor state ori alianțe — elemente care determină sau influențează obiectivele și sarcinile serviciilor de spionaj ce acționează împotriva țării noastre ;

— cunoașterea, în special privind serviciul de spionaj pe linia căruia lucrează fiecare ofițer de contraspionaj, a mijloacelor și metodelor ce le folosește în munca de informații, posibilităților specifice pe care le are de a acționa împotriva țării noastre, informațiilor căutate, locurilor, mediilor și categoriilor de persoane în rîndul cărora încearcă să le obțină ;

cunoașterea de către fiecare ofițer a spațiilor pe care lucrează, structurii organizatorice a organismelor de informații și particularităților acestora ;

— stăpînirea metodologiei de lucru, mijloacelor și metodelor specifice muncii de contraspionaj și adaptarea lor la condițiile concrete ale situației operative pe diverse spații și probleme ;

— cunoașterea legislației române care are tangență cu activitatea obiectivelor deservite și a persoanelor în rîndul cărora se desfășoară munca de contraspionaj, precum și cunoașterea — în limita necesităților — a unor elemente de legislație străină și acte internaționale care au legătură cu problemele respective.

2. **Organizarea riguroasă a activității de căutare a informațiilor de contraspionaj și lucrarea activă, calificată a acțiunilor de urmărire informativă pe această linie :**

— angrenarea întregului aparat al Ministerului de Interne în activitatea de supraveghere a străinilor în obiectivele, locurile și mediile frecventate de aceștia în vederea obținerii de informații privind activități și legături suspecte ale acestora, precum și în rîndul unor categorii de cetățeni români care : sînt purtători de secrete și fac frecvente deplasări în exterior, au avut comportări suspecte în străinătate ori s-au întors cu bunuri ce depășesc posibilitățile oferite de diurnă, persoane care au fost la post, la studii, specializare sau asistență tehnică în exterior etc. ;

— selecția și punerea operativă în lucru a informațiilor privind activități de spionaj și trădare, aplicarea, de la caz la caz, a unor măsuri ofensive de dezinformare, jocuri operative, preluarea unor canale de legătură etc. ;

— analiza permanentă, cu discernămînt politic și profesional, a evoluției lucrărilor și a informațiilor ce se obțin în cadrul acestora — ca o sarcină a fiecărui ofițer operativ și a șefilor săi — în vederea desprinderii de concluzii utile muncii, prevederii unor acțiuni ale celor urmăriți, elaborării de ipoteze de lucru și măsuri adecvate ;

— orientarea tuturor măsurilor în scopul asigurării prevenirii aducerii de prejudicii intereselor statului nostru sau a angrenării cetățenilor români la acțiuni ilicite ; finalizarea acțiunilor de contraspionaj prin modalități diverse, care să corespundă specificului fiecărui caz și să nu lezeze relațiile

externe ale țării noastre ; în acest scop trebuie exploatate — între altele — încălcările de drept comun ale suspecților de spionaj sau trădare.

3. **Folosirea cu eficiență a rețelei informative și a celorlalte mijloace ale muncii de securitate :**

— completarea rețelei informative prin recrutări din intimitatea suspecților de spionaj sau trădare, din locurile, mediile și categoriile de persoane în rîndul cărora serviciile de spionaj străine caută informații și elemente pretabile la acțiuni ostile statului nostru ; o preocupare sporită va trebui să existe pe linia recrutării de cetățeni străini, acordîndu-se însă atenție respectării stricte a criteriilor de introducere în rețea a persoanelor din această categorie pentru a preveni pătrunderea unor agenți sau cadre ale organelor de spionaj străine ;

— instruirea și dirijarea concretă a rețelei informative de a sesiza aspecte de interes operativ pentru organele de contraspionaj despre activitatea suspecților sau din locurile și mediile în care este dirijată ; în acest context, este necesar a fi precizat că întreaga rețea a organelor de securitate — indiferent de profil — să fie instruită pe linie de contraspionaj ;

— educarea și verificarea rețelei — ca proces continuu și multilateral — pentru a asigura atașamentul și loialitatea acesteia, a contracara influența suspecților și a preveni angrenarea rețelei la acțiuni ostile ;

— respectarea strictă a regulilor de muncă cu rețeaua informativă, în special sub raportul corectitudinii, principialității și conspirativității legăturii cu organele noastre ;

— folosirea judicioasă a celorlalte mijloace ale muncii de securitate și îmbinarea lor în vederea obținerii unei eficiențe maxime.

4. **Asigurarea respectării stricte a prevederilor legale privind apărarea secretului de stat și stabilirea relațiilor cu străinii :** [1]

— cunoașterea detaliată și aprofundată a prevederilor legale și a consecințelor nerespectării lor ;

[1] În legătură cu aceste aspecte urmează a se edita o lucrare separată. (N.R.)

— luarea de măsuri conjugate, vizînd închiderea canalelor posibile de scurgere a informațiilor, respectiv : controale privind respectarea legii ; asigurarea — prin folosirea prevederilor legale referitoare la avizele și acordurile ce se solicită Ministerului de Interne în anumite situații — ca în compartimentele de protocol și documente secrete să fie numai persoane loiale și verificate ; prevenirea pătrunderii în sectoarele speciale sau accesului la date secrete a persoanelor neautorizate, în special a străinilor ;

— conceperea măsurilor de apărare a secretului de stat ca un complex în centrul căruia se află rețeaua informativă ce poate sesiza — pe lîngă unele abateri comise — și stări de fapt care pot favoriza astfel de abateri, contribuind în acest mod la prevenirea lor ; de asemenea, o rețea bine instruită poate contribui direct sau (în cazul cadrelor de conducere) dispune măsuri de respectare strictă a legii ;

— diversificarea pregătirii contrainformative, în special a purtătorilor de secrete, pentru a asigura apărarea acestora în situațiile în care s-ar acționa asupra lor ; în plus, aceștia, fiind avizați asupra unor forme și metode folosite de spionajul străin, pot sesiza organelor de securitate unele aspecte de interes operativ.

5. Cooperarea între organele de securitate și conlucrarea cu masele de oameni ai muncii și cu conducerile unor organizații socialiste.

Acest lucru este necesar întrucît, de multe ori, este dificil ca o acțiune de contraspionaj să fie rezolvată de un singur organ, deoarece însăși activitatea suspecților vizează obiective și probleme date în competența unor organe de securitate diferite.

De asemenea, uneori, în aplicarea măsurilor sau valorificarea unor informații, este necesară conlucrarea cu factori de răspundere din organizațiile socialiste.

Evident, în toate cazurile, trebuie respectate principiile conspirativității și compartimentării, obținute în prealabil aprobările prevăzute de ordine.

O atenție deosebită trebuie acordată conlucrării cu masele de oameni ai muncii, atît în vederea obținerii unei cantități sporite de informații, cît și pentru apărarea acestora de acțiunile serviciilor de informații. În acest sens, este necesar să se găsească noi forme de pregătire contrainformativă a

maselor — nu numai a purtătorilor de secrete —, întrucît unele din acțiunile de spionaj au fost facilitate de neglijențele unor cetățeni români bazate pe necunoașterea unor procedee elementare folosite de serviciile de informații.

*

Desigur, acestea sînt doar, în principiu, sarcinile ce se pun în fața ofițerilor care concură la rezolvarea unor probleme pe linie de contraspionaj ; fiecare acțiune poate însă ridica probleme specifice, implicînd aplicarea unor măsuri care să ducă la rezolvarea acestora.

În final se impune precizarea că, pentru îndeplinirea sarcinilor ce le revin, ofițerii trebuie să depună pasiune și, la nevoie, să nu precupețească eforturile și timpul, întrucît uneori agenți sau cadre de informații au ales pentru acțiuni mai deosebite tocmai perioadele cînd presupuneau că măsurile de securitate sînt diminuate (noaptea sau în timpul sărbătorilor).

CUPRINS

	Pag.

CAPITOLUL III

CAPITOLUL IV

FIȘA ÎNLOCUITOR

Lucrarea:

FORME, METODE, MIJLOACE DE ACȚIUNE FOLOSITE ȘI CATEGORII DE INFORMAȚII CĂUTATE DE SERVICIILE DE SPIONAJ ȘI CERCURILE REACȚIONARE DIN STRĂINĂTATE ÎN ACTIVITATEA OSTILĂ DESFĂȘURATĂ ÎMPOTRIVA R.S.R.

* 439

Data	Cui s-a eliberat	Semnătura de primire	Data restituirii	Semnătura de primire a lucrării restituite
19 V 1980	Lt. col. Andre M.	[illegible]	12 V 85	[illegible]
~~23.01 1986~~	~~Mr. Măcezaiu Ctin~~			